

Právní záruky zákonnosti ve veřejné správě

- souhrn právních prostředků určených k zabezpečení dodržování a zákonné realizace práva pro případ jeho porušení.
- vztahují jak na vlastní činnost veřejné správy, tak na chování subjektů, které jsou adresáty práv a povinnosti správně právního charakteru, tedy směřují jako **dovnitř** veřejné správy, tak i **navenek**.

System PZ

- kontrola veřejné správy - dovnitř/navenek
- právo na informace ve veřejné správě - dovnitř
- zrušení, změna a sistace vadných právních aktů - dovnitř
- uplatňování odpovědnosti za porušení právních povinností (4. seminář) - navenek
- přímé donucení ke splnění právní povinnosti - navenek

Kontrola - systém

- **správní kontrola veřejné správy (vykonávají orgány veřejné správy)**
 - správní kontrola **vnitřní** (v rámci hierarchie nadřízenosti a podřízenosti kontroluje sama sebe)
 - správní kontrola **vnější** (kontroluje vně postavené subjekty)
- **vnější kontrola veřejné správy (je předmětem kontroly ze strany jiných orgánů)**
 - kontrola vykonávaná zákonodárným sborem, respektive zastupitelskými orgány
 - **kontrola vykonávaná soudy**
 - kontrola vykonávaná Nejvyšším kontrolním úřadem
 - kontrola vykonávaná na základě podání občanů
 - **kontrola vykonávaná ve spojení s institutem Veřejného ochránce práv**

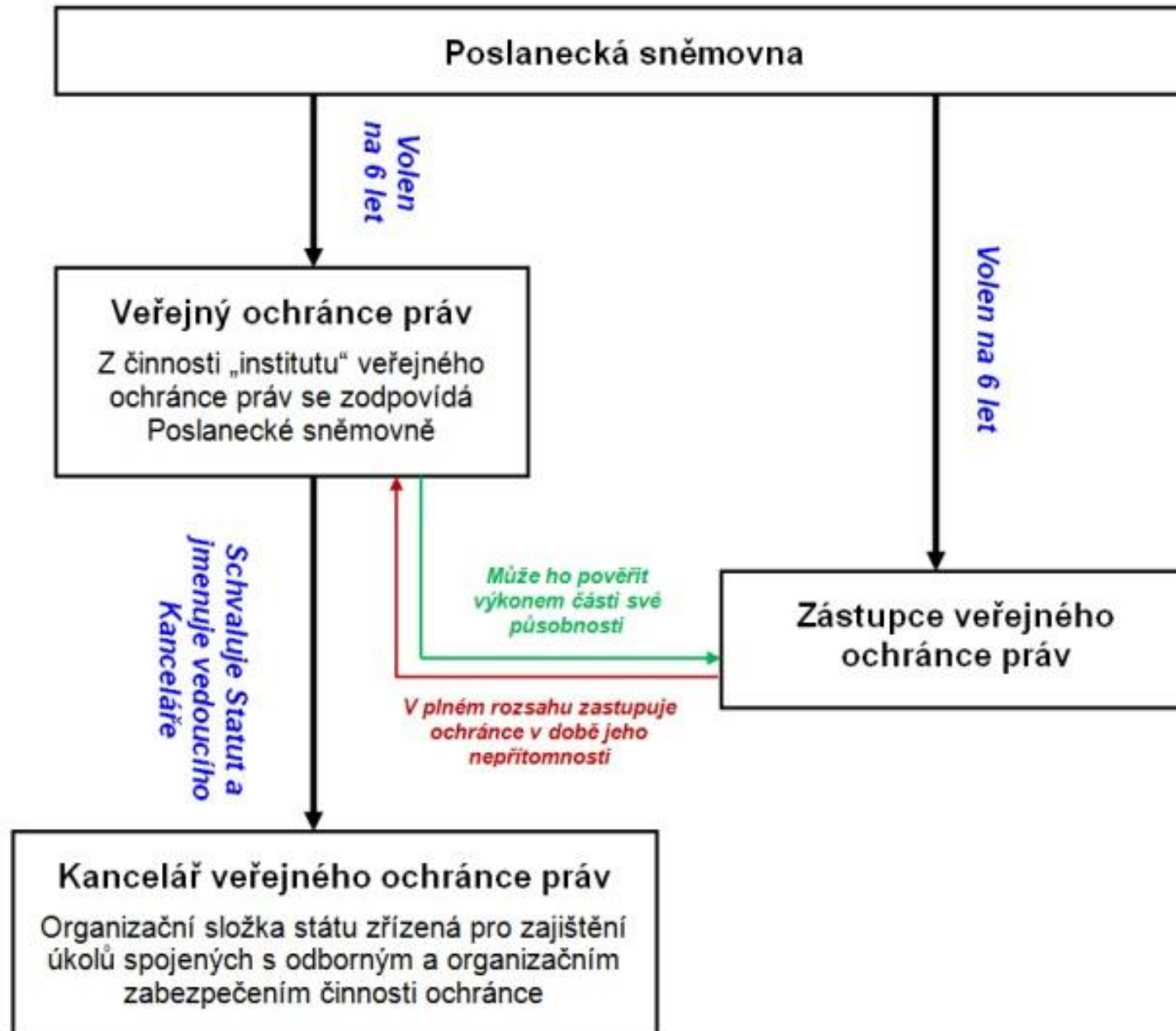
Veřejný ochránce práv – „ombudsman“

Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv

§ 1

(1) Veřejný ochránce práv působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod.

Veřejný ochránce práv

Působnost veřejného ochránce práv podle § zákona č. 349/1999 Sb.

Co kontroluje?

§ 1 odst. 1 „Veřejný ochránce práv (dále jen "ochránce") působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod.“

§ 1 odst. 3 Ochránce provádí systematické návštěvy míst, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí nebo v důsledku závislosti na poskytované péči, s cílem posílit ochranu těchto osob před mučením, krutým, nelidským, ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením.

(5) Ochránce vykonává působnost ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací

...

Principy dobré správy

- 1. Soulad s právem.**
- 2. Nestrannost**
- 3. Včasnost**
- 4. Předvídatelnost**
- 5. Přesvědčivost**
- 6. Přiměřenost**
- 7. Efektivnost**
- 8. Odpovědnost**
- 9. Otevřenost**
- 10. Vstřícnost**

Působnost veřejného ochránce práv

- Koho kontroluje? - § 1

(2) Působnost ochránce podle odstavce 1 se vztahuje na ministerstva a jiné správní úřady s působností pro celé území státu, správní úřady jim podléhající, Českou národní banku, pokud působí jako správní úřad, Radu pro rozhlasové a televizní vysílání, orgány územních samosprávných celků při výkonu státní správy, a není-li dále stanoveno jinak na Policii České republiky, Armádu České republiky, Hradní stráž, Vězeňskou službu České republiky, dále na zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení, zabezpečovací detence, jakož i na veřejné zdravotní pojišťovny (dále jen "úřad").

(4) Působnost ochránce podle odstavce 3 (systematické návštěvy míst, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě) se vztahuje na

a) zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení anebo zabezpečovací detence,

b) další místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí, zejména policejní cely, zařízení pro zajištění cizinců a azylová zařízení,

c) místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě v důsledku závislosti na poskytované péči, zejména zařízení sociálních služeb a jiná zařízení poskytující obdobnou péči, zdravotnická zařízení a zařízení sociálně-právní ochrany dětí (dále jen "zařízení").

Působnost veřejného ochránce práv

- Koho kontroluje? – negativní vymezení

§ 1 odst. 9 Působnost ochránce se nevztahuje na Parlament, prezidenta republiky a vládu, na Nejvyšší kontrolní úřad, na zpravodajské služby České republiky, na orgány činné v trestním řízení, státní zastupitelství a na soudy, s výjimkou orgánů správy státního zastupitelství a státní správy soudů.

Zvláštní oprávnění VOP

- podávat Ústavnímu soudu návrhy na zrušení podzákoných právních předpisů (§ 64 odst. 2 písm. f) zákona o Ústavním soudu)
- oprávněn podávat žalobu k ochraně veřejného zájmu (§ 66 odst. 3 s. ř. s.)

Příklad

Svým podnětem se na Veřejného ochránce práv obrátil pan Zoufalý a žádal, aby Veřejný ochránce práv zasáhl ve věci řízení o odstranění překážek na údajné veřejně přístupné účelové pozemní komunikaci, kterou jeho soused zablokoval. Ve svém podání uvádí, že ve věci stále nebylo vydáno žádné rozhodnutí ve věci závory - závora je stále spuštěna a zamčena.

Otázky

- Jakou formou mohl pan Zoufalý podnět VOP podat? Pouze písemně? Podléhá nějakému poplatku?
- Spadá uvedená situace do působnosti veřejného ochránce práv?
- Jaké pravomoci při šetření VOP má?
- Jak bude VOP postupovat, pokud při šetření zjistí, že se úřad skutečně dopustil pochybení?

Soudní kontrola veřejné správy

- Článek 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
- *„Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen **rozhodnutím orgánu veřejné správy**, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.“*
- správní soudnictví
- civilní soudnictví
- zvláštní úloha Ústavního soudu

Úloha Ústavního soudu

- Zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu
- je soudním **orgánem ochrany ústavnosti** (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy)
- jeho úkolem je „toliko“ přezkoumat **ústavnost soudních rozhodnutí (či jiných zásahů), jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo** - subsidiarita ústavní stížnosti - výjimky

Ústavní soud neodmítne přijetí ústavní stížnosti, i když není splněna podmínka podle předchozího odstavce, jestliže (§ 75 ZoÚS

a) stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a byla podána do jednoho roku ode dne, kdy ke skutečnosti, která je předmětem ústavní stížnosti, došlo, nebo

b) v řízení o podaném opravném prostředku podle odstavce 1 dochází ke značným průtahům, z nichž stěžovateli vzniká nebo může vzniknout vážná a neodvratitelná újma

- o zásahu Ústavního soudu lze uvažovat za situace, je-li jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady)
- také **přezkum podzákoných právních předpisů**

Ústavní soud

- Obec Horní vydala podle § 10 zákona o obcích obecně závaznou vyhlášku k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, kterou se v obci stanovilo omezení provozních hodin pohostinských zařízení tak, že nemohou být otevřeny v nočních hodinách od 2 do 5 hodin ráno. Provozovatel restauračního zařízení NON-STOP bar v obci Horní má právě v těchto nočních hodinách největší tržby a domnívá se, že taková obecně závazná vyhláška je protiústavní.
- Může se obrátit na Ústavní soud?
- Jakým způsobem?

Určete, který soud je příslušný k přezkumu uvedených správních rozhodnutí?

- 1) Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, podle kterého mobilní operátoři Oskar, a. s. a Eurotel, a. s. uzavřeli kartelovou dohodu.
- 2) Rozhodnutí Českého telekomunikačního úřadu o sporu mezi mobilním operátorem Oskar, a. s. a paní Upovídanou o její povinnosti zaplatit za telefonní služby.
- 3) Rozhodnutí správního orgánu o vyvlastnění pozemku a náhradě za něj.

Civilní soudnictví – část V. o. s. ř.

§ 244

(1) Rozhodl-li orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, orgán zájmové nebo profesní samosprávy, popřípadě smírčí orgán zřízený podle zvláštního právního předpisu (dále jen "správní orgán") podle zvláštního zákona o sporu nebo o jiné právní věci, která vyplývá ze vztahů soukromého práva (§ 7 odst. 1), a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení.

- porovnání s přezkumem rozhodnutí podle s. ř. s.

Správní soudnictví

§ 2 soudního řádu správního

- *„Ve správním soudnictví poskytují soudy ochranu veřejným subjektivním právům fyzických i právnických osob způsobem stanoveným tímto zákonem a za podmínek stanovených tímto nebo zvláštním zákonem a rozhodují v dalších věcech, v nichž tak stanoví tento zákon.“*
- krajské soudy, prostřednictvím specializovaných senátů či samosoudců a Nejvyšší správní soud
- nejfrekventovanější žaloby proti správnímu rozhodnutí
 - plná jurisdikce
 - kasační princip
 - subsidiarita

Soudy ve správním soudnictví rozhodují dále:

- o žalobách proti nečinnosti,
- o žalobách proti nezákonnému zásahu, pokynu nebo donucení správního orgánu,
- kompetenční žaloby.
- ve věcech místního referenda,
- v řízení o zrušení opatření obecné povahy,
- řízení o zrušení služebního předpisu
- kárné žaloby (soudci, státní zástupci, exekutoři),
- ve věcech krajského referenda,
- ve věcech politických stran a hnutí.

Zvolte správný žalobní typ

- Ministr školství, mládeže a tělovýchovy předložil prezidentu republiky návrh na jmenování 45 nových profesorů pro určitý obor. V přiloženém seznamu kandidátů na jmenování profesorem byl na 31. místě uveden i pan Moudrý jako kandidát na jmenování profesorem pro obor Fyzika. Prezident republiky však ve věci jmenování pana Moudrého žádný postup neučinil a nejmenoval jej, pouze k dotazu ministra školství sdělil následující:

„Vážená paní ministryně,

tímto dopisem potvrzuji své rozhodnutí nejmenovat kandidáta na profesora vysoké školy pana doc. Moudrého

Důvody, které mne vedly k tomu, že jsem se neztotožnil s návrhem vědeckých a uměleckých rad vysokých škol jmenovat výše uvedeného profesora vysoké školy, byly veřejně publikovány na oficiálních webových stránkách www.hrad.cz, a to dne 28. května 2015: <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/prezident-republiky-se-rozhodl-nejmenovat-tri-profesory-11098>.”

Pl. ÚS 12/17

- *Pokud totiž dospěly k závěru, že prezident republiky o podaném návrhu rozhodl a byť toto rozhodnutí nebylo vydáno ve formalizované podobě a nemělo obvyklou strukturu rozhodnutí správního orgánu, je zcela zřejmé, že prezident republiky učinil jednoznačný úkon, který byl způsobilý zasáhnout právní sféru stěžovatelů a zároveň byl učiněn seznatelným a srozumitelným způsobem...Na dané věci nemůže nic podstatného změnit ani okolnost, že předmětné rozhodnutí nebylo stěžovatelům doručeno prezidentem republiky. Jak totiž správně uvedl Nejvyšší správní soud, chyba v doručení nemůže založit nečinnost orgánu veřejné moci, ...I takové rozhodnutí, které nebylo účastníkovi řízení předáno, totiž bylo vydáno, a tedy existuje a není proto případné namítat nečinnost rozhodujícího orgánu.*

Pl. ÚS 12/17 – odlišné stanovisko

- *Správní soudy však pochybily v další části svých úvah, když hodnotily vlastní činnost či nečinnost prezidenta republiky. Podle mého názoru totiž dopis ze dne 19. ledna 2016, kterým měl být vypořádán návrh vědecké rady na jmenování stěžovatele profesorem, žádným rozhodnutím není. Tento dopis nemá náležitosti individuálního správního aktu, což vyplývá již z toho, že nebyl ani jednomu ze stěžovatelů adresován. Jde o pouhé sdělení, kterým byla tehdejší ministryně školství, mládeže a tělovýchovy informována o stanovisku prezidenta republiky, respektive o součást vzájemné komunikace mezi těmito ústavními činiteli.*